

CEPOS NOTAT:

DE LAVESTE INDKOMSTGRUPPER HAR HAFT EN SAMLET VÆKST I DISPONIBEL INDKOMST PÅ 170 PCT. FRA 2010 – 2019

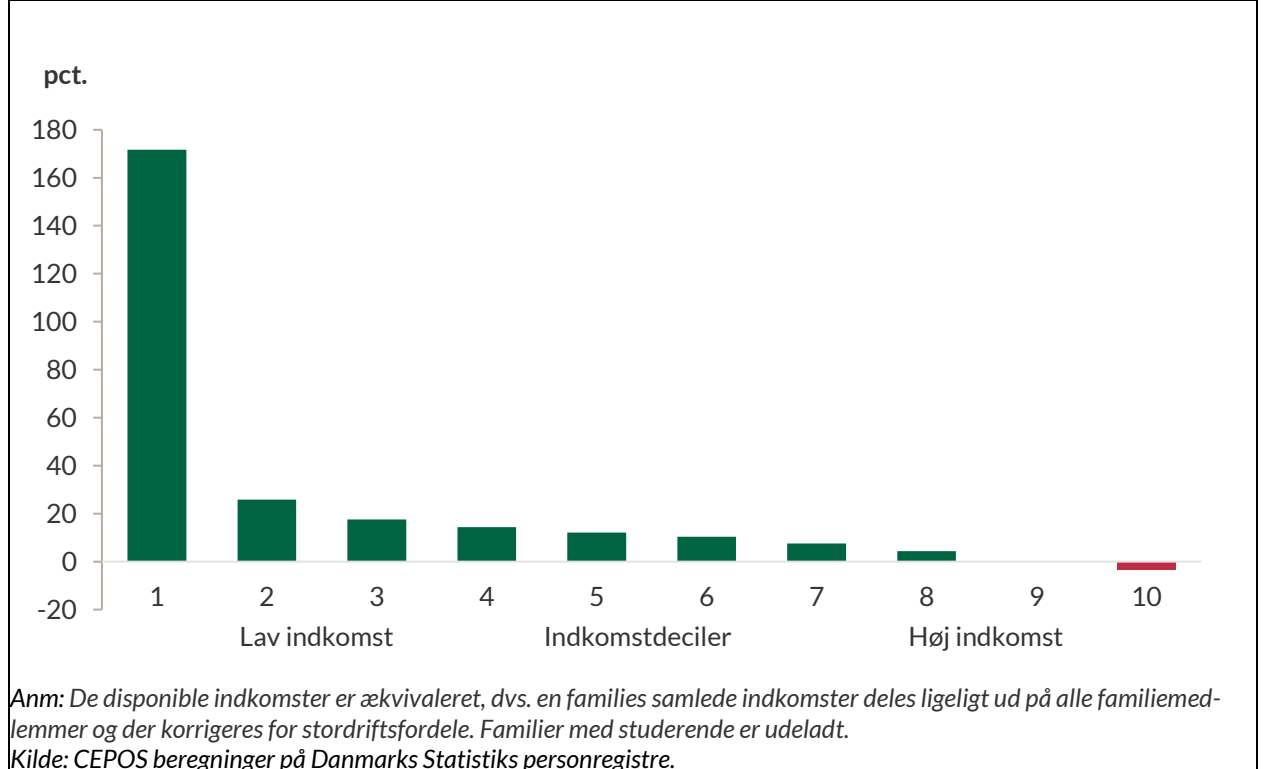
27-10-2021

AF MARTIN ÅGERUP (40 51 39 29)

RESUMÉ

- Personer med de laveste indkomster i et givet år opnår den højeste vækst i deres disponible indkomst i de efterfølgende år.
- De 10 pct. med de laveste indkomster har i perioden 2010-2019 haft en samlet vækst i deres disponible indkomst på 170 pct.
- De 10 pct. med de højeste indkomster har oplevet et fald på 3,5 pct.
- For top 1 pct. er den disponible indkomst faldet med 7 pct. i perioden
- Man får samme billede, selv hvis man måler fremgangen i absolutte termer, altså i kroner. Den laveste indkomstdecil haft glæde af en gennemsnitlig indkomstfremgang på 124.600 kr. i alt, mens top 10 procent har haft et fald i indkomst på 18.500 kr.
- Resultaterne skyldes høj indkomstmobilitet. Tre ud af 10 er allerede efter et år ude af den nederste indkomstdecil, og efter tre år er kun godt halvdelen stadig i gruppen.
- Resultaterne er ikke afhængige af valg af begyndelses- eller slutår, effekten af folk, der bevæger sig fra ledig til beskæftiget eller fra ung og uerfaren til erfaren medarbejder.
- Studerende er ikke inkluderet i analysen, hvorfor bevægelser fra studerende til færdiguddannet og fuldtidsansat ikke påvirker resultaterne.

Samlet realvækst i procent i disponibel indkomst for personer, som i begyndelsesåret befandt sig i en given indkomstdecil (2010-2019)

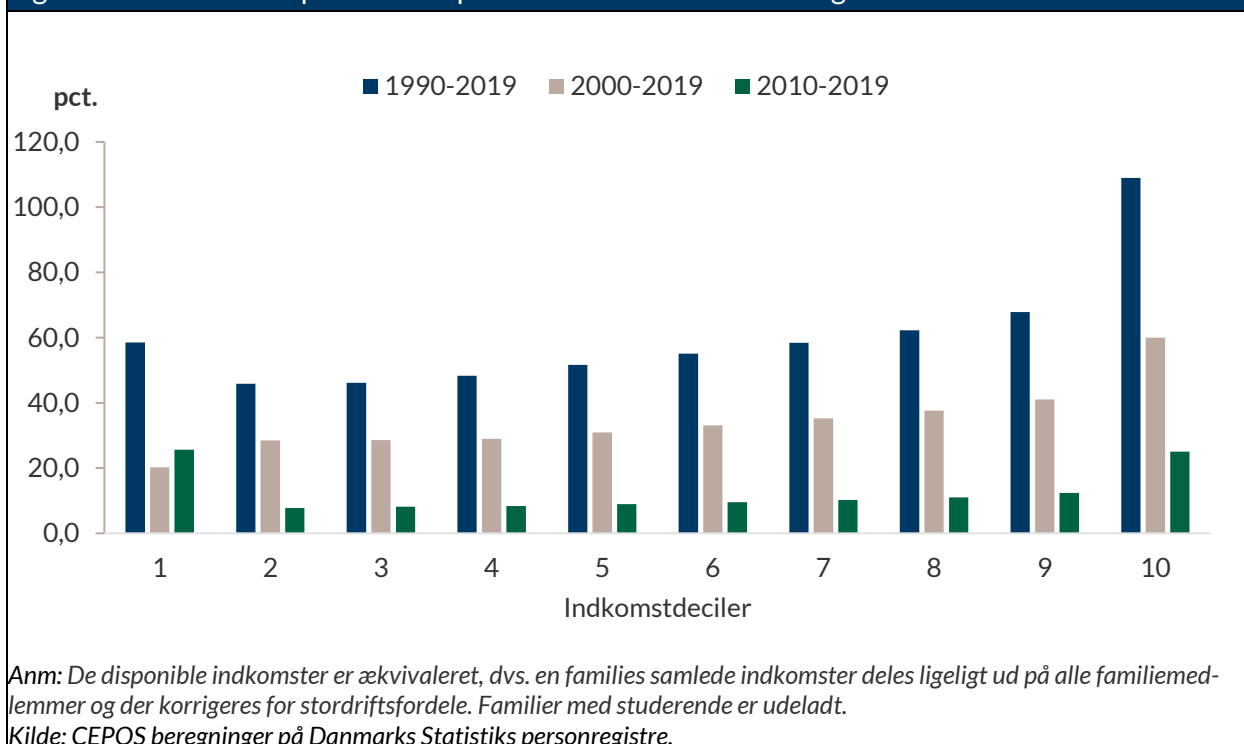
Dette notat nuancerer det traditionelle statistiske syn på ulighed ved i stedet at anvende en dynamisk betragtning, som på flere måder er mere retvisende og fører til modsatrettede konklusioner.

DET TRADITIONELLE STATISKE SYN PÅ ULIGHED

Uligheden i indkomst er generelt steget siden begyndelsen af 1990'erne. Dvs., at indkomsterne¹ i bunden af indkomstfordelingen ikke er vokset lige så meget som indkomsterne i toppen, jf. figur 1 nedenfor.

¹ Medmindre det er eksplicit angivet, refererer indkomster til disponible indkomster, dvs. alle indkomster minus pensionsindbetalinger minus personskatter. Indkomster består hovedsageligt af løn og indkomst fra selvstændig virksomhed, alle former for formueindkomst inkl. Lejeværdi af egen bolig samt offentlige overførsler. Desuden er indkomsterne ækvivalerede, jf. metodebeskrivelse i boks A2. i appendikset.

Figur 1. Samlet vækst i procent i disponibel indkomst for forskellige indkomstdeciler

Figuren viser, hvor meget den disponible indkomst har udviklet sig for en given indkomstdecil over de tre perioder. Man betragter altså de 10 pct., som var fattigst i begyndelsesåret og sammenligner deres indkomst med de 10 pct., som var fattigst i slutåret. Figuren viser en klar tendens til, at højere indkomstdecil har højere vækst, med de seneste 10 år som en undtagelse: her matcher den laveste indkomstdecil væksten i indkomst for den højeste decil. De indkomstgrupper med højere indkomst har altså fået en større andel af velstandsfremgangen, end dem med lavere indkomster. Men det fremgår dog også, at alle indkomstgrupper i Danmark har fået del i fremgangen.

ET NYT DYNAMISK SYN PÅ ULIGHED

Da det ikke er de samme personer, som befinder sig i en given decil i startåret og i slutåret, siger figur 1 imidlertid intet om, hvordan konkrete personers indkomst har udviklet sig. Og i sidste ende er det konkrete personer, der bør interessere os.

Det er kun i begrænset omfang de samme mennesker, der har lav (eller høj) indkomst år efter år.

Personers livssituation ændrer sig. Det sker i høj grad som følge af de drømme og ambitioner, vi hver især har, og de beslutninger, vi træffer for at udleve dem.

Personer med lav indkomst har mulighed for at uddanne sig eller tilegne sig færdigheder på jobbet og stige i løn eller få et nyt, bedre betalt job. De fleste personer, der er arbejdsløse, forbliver heldigvis ikke ledige i ret lang tid, inden de finder beskæftigelse.

Det samme gælder toppen af indkomstskalaen. Blandt de 43.000, der udgør top-1-pct., er [halvdelen ude af gruppen igen i løbet af tre år](#), fordi de nu tjener mindre. De er blevet erstattet af nogle andre, som også typisk vil befinde sig relativt kortvarigt i gruppen. Og så fremdeles.

Vi lever altså i et dynamisk samfund, hvor folks situation ændrer sig. Det bør den måde, vi laver statistik på, afspejle. Det giver ikke mening at opfatte "de fattige" eller "de rige" som uforanderlige grupper. Borgerne er ikke deciler eller kvintiler, men mennesker af kød og blod.

Alligevel har beregninger som ovenstående illustreret i figur 1 ofte givet anledning til påstande om, at velstandsfremgangen kun eller primært kommer dem, der i forvejen er de mest velstående, til gode, mens personer med lave indkomster slet ikke eller stort set ikke får del i velstandsfremgangen. For eksempel skriver Arbejderbevægelsens Erhvervsråd i en analyse² fra januar 2021, hvor man ser på indkomstudviklingen siden 2010, at "de 10 pct. rigeste stikker af fra resten af befolkningen, og: "Siden 2010 har væksten i indkomster været størst blandt de 10 pct. rigeste".

AE-rådets analyse ser på forskellige personer i 2010 i forhold til 2019. Ser man på de konkrete personer, der i 2010 lå i top 10 pct. så er deres indkomst faldet med 3,5 pct. Ser man på de konkrete personer, der i 2010 var i bund 10 pct., så er deres indkomst vokset 172 pct. siden 2010 i gennemsnit. Altså langt mere end en fordobling.

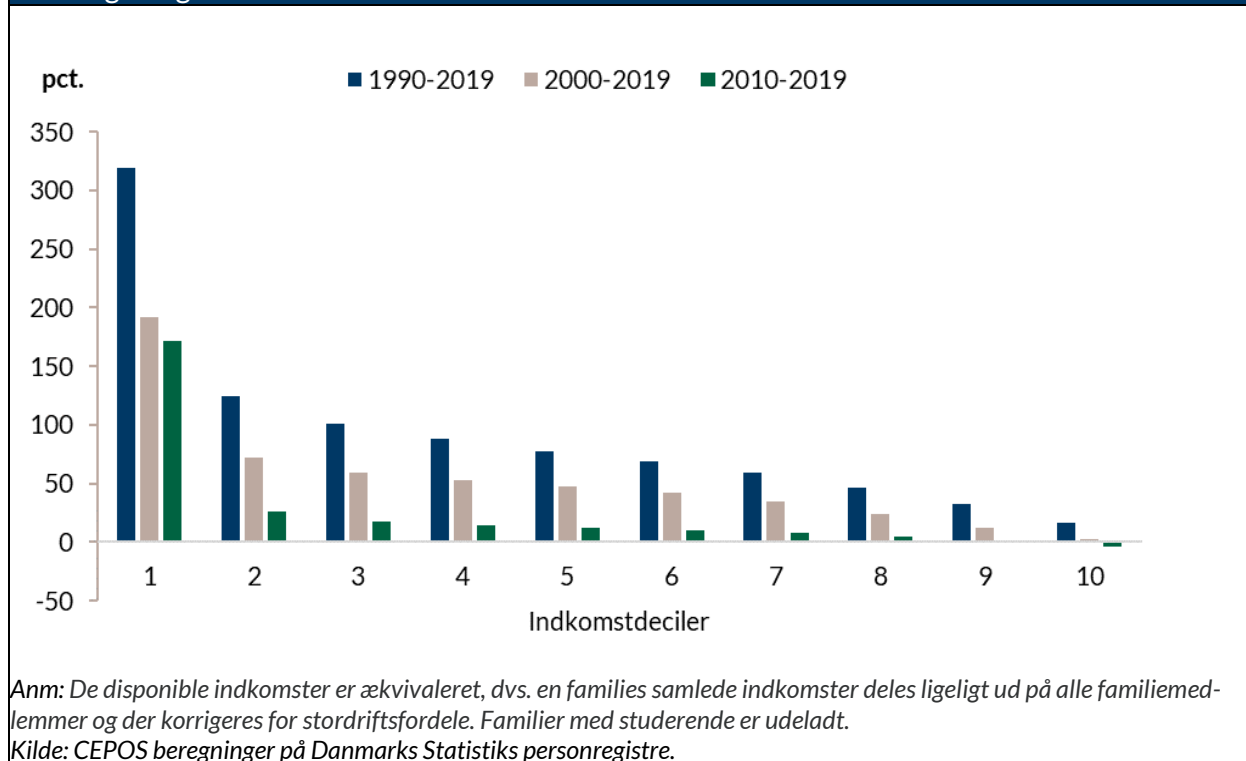
Selv Danmarks officielle statistik-kontor, Danmarks Statistik, bidrager til forvirringen, når de [konkluderer](#), at: "I løbet af de seneste 10 år er indkomstniveauet stort set uforandret for de 10 pct. med lavest indkomst, hvorimod dem i toppen af indkomstfordelingen har oplevet indkomststigninger".

Det er meget uklare og misvisende formuleringer fra Danmarks Statistik, som uden tvivl får mange til at tro, at de 10 pct. med lavest indkomst i 2007 ikke har haft indkomstfremgang siden. Det er imidlertid ikke, hvad analysen viser. Den viser alene, at det beløb, man skal tjene om året for at ligge blandt de 10 procent med lavest indkomst, ikke er steget i perioden 2007-2017. Men heldigvis er de fleste af dem med de laveste indkomster rykket op i højere indkomstgrupper, efterhånden som de har fundet arbejde og er steget i løn.

² "De rigeste blev meget rigere i 2019", Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, 2021

Figur 2 viser udviklingen i **konkrete** borgeres disponible indkomst i forskellige tidsperioder.

Figur 2. Samlet realvækst i procent i disponibel indkomst for personer, som i begyndelsesåret be fandt sig i en given indkomstdecil

Figuren viser den samlede vækst i den disponible indkomst for perioderne 1990-2019, 2000-2019 og 2010-2019 for 10 forskellige befolkningsgrupper opdelt efter indkomst i de tre respektive startår. Eksempelvis viser den blå søjle i den første kolonne den gennemsnitlige indkomstfremgang i perioden 1990-2019 for de personer, som i 1990 var blandt de 10 procent med lavest disponibel indkomst (og som fortsat var i live og bosiddende i Danmark i 2019). Det fremgår, at personer med de laveste indkomster i startåret opnår den højeste vækst i deres disponible indkomst i alle tre perioder.

De 10 pct. med de laveste indkomster har i perioden 2010-2019 haft en samlet vækst i deres disponible indkomst på 170 pct., mens de 10 pct. med de højeste indkomster har oplevet et fald på 3,5 pct. I de midterste deciler falder væksten gradvist fra 26 pct. I 2. decil til 0,1 pct. I 9. decil. For top 1 pct. er den disponible indkomst faldet med 7 pct. i perioden (ikke vist i figuren).

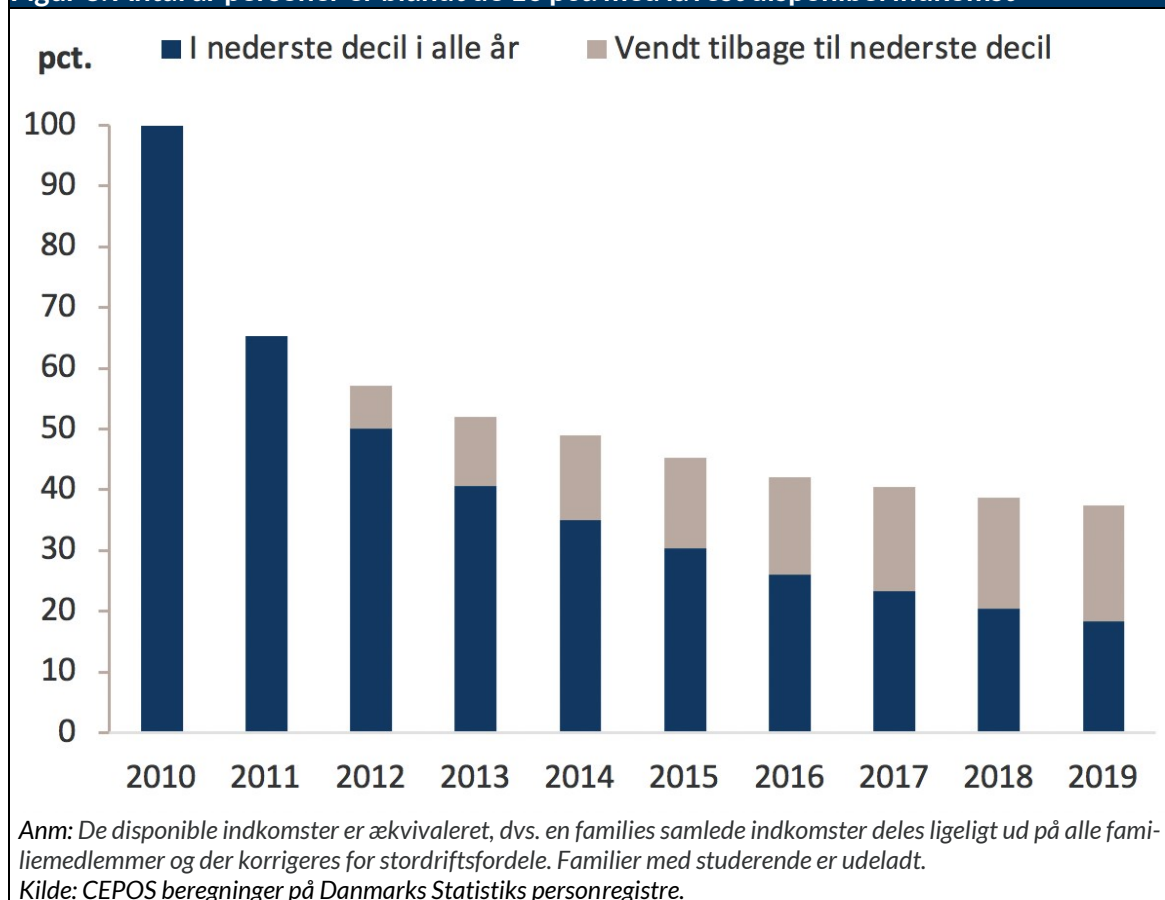
MOBILITET I BUNDEN AF INDKOMSTFORDELINGEN

En af de vigtigste dimensioner af indkomstmobilitet er mobiliteten ud af bunden. Da en placering i bunden ofte er ensbetydende med økonomiske afsavn, er det vigtigt at folk har mulighed for at forbedre deres kår og bevæge sig op i indkomstfordelingen. Det er vigtigt for personer selv og for deres familier, men det er også vigtigt for samfundet som helhed. Borgere, der stiger i løn, er borgere, som bliver mere produktive og dermed bidrager mere til velstandsskabelsen og fremgangen i samfundet.

Høj mobilitet ud af bunden er også et tegn på et mere inkluderende samfund generelt, hvor bestemte befolkningsgrupper ikke fastholdes i lavindkomstjob eller holdes ude fra arbejdsmarkedet. Det øger inklusion og sammenhængskraft.

Den altdominerende årsag til, at den høje gennemsnitlige vækst i indkomst for personer i bunden af indkomstfordelingen, jf. figur 2 ovenfor, er at relativt få personer forbliver i en bestemt indkomstgruppe i ret mange år ad gangen. Figur 3 viser, hvor længe personer, som var i den nederste tiendedel i 2010, forbliver i gruppen.

Figur 3. Antal år personer er blandt de 10 pct. med lavest disponibel indkomst

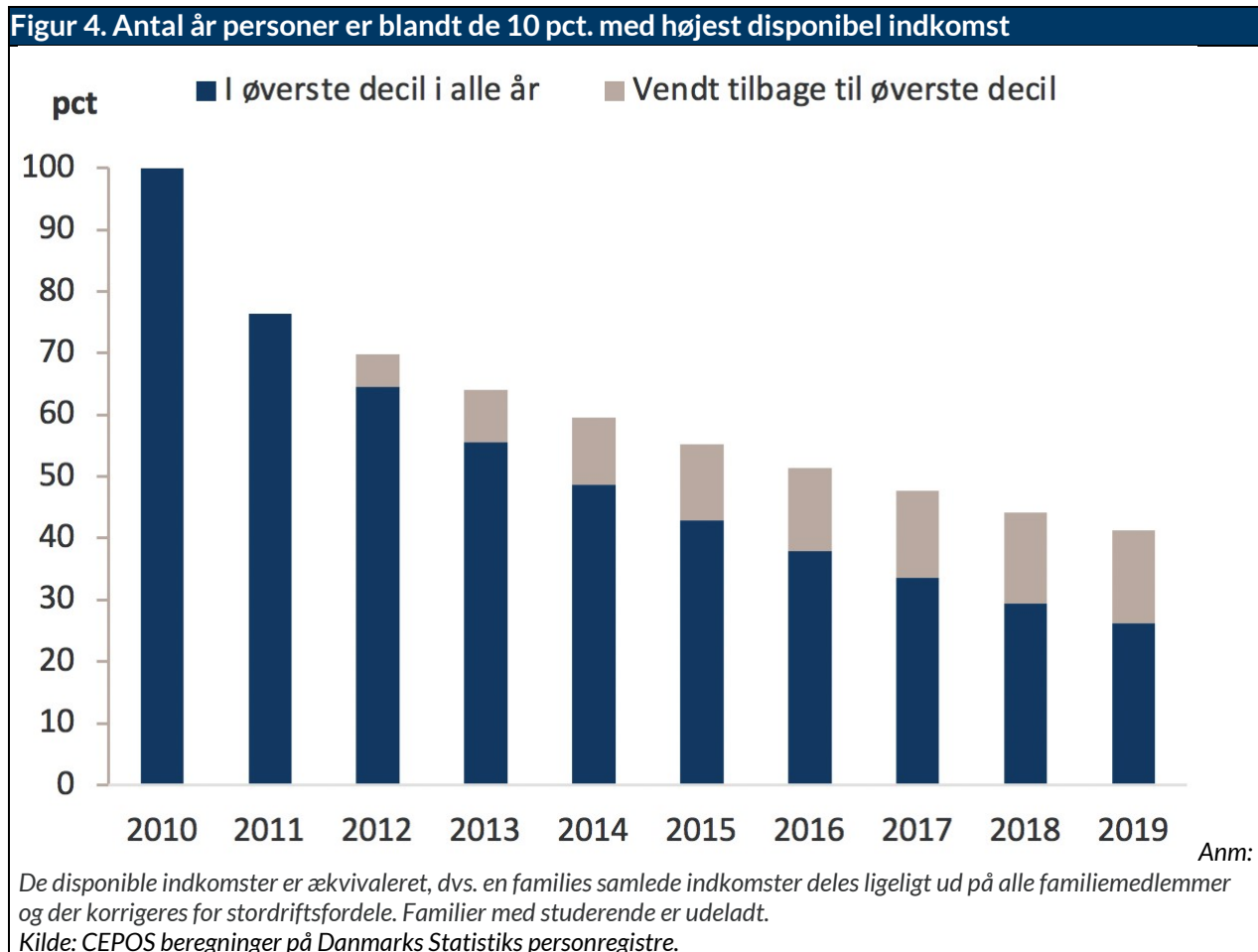

Som det fremgår, er 3 ud af 10 ude af gruppen allerede efter ét år, og efter 3 år er kun godt 50 procent stadig i gruppen og kun 40 procent har været i gruppen alle tre år.

MOBILITET I TOPPEN AF INDKOMSTFORDELINGEN

Graden af mobiliteten ud af den højeste indkomstdecil viser i hvor høj grad nye personer får muligheden for at nyde høj indkomst. Graden af udskiftning i toppen indikerer også, hvor velfungerende konkurrencen på markedet er: Hvis man når toppen, kan man ikke hvile på laurbærrene, men bliver udfordret, og mange mister deres position. Man kan populært udtrykke det sådan, at mobilitet på toppen er det modsatte af, at "de rige sidder på flæsket".

Figur 4 viser, hvor hurtigt folk forlader den højeste indkomstdecil, altså de 10 procent med den højeste disponible indkomst.

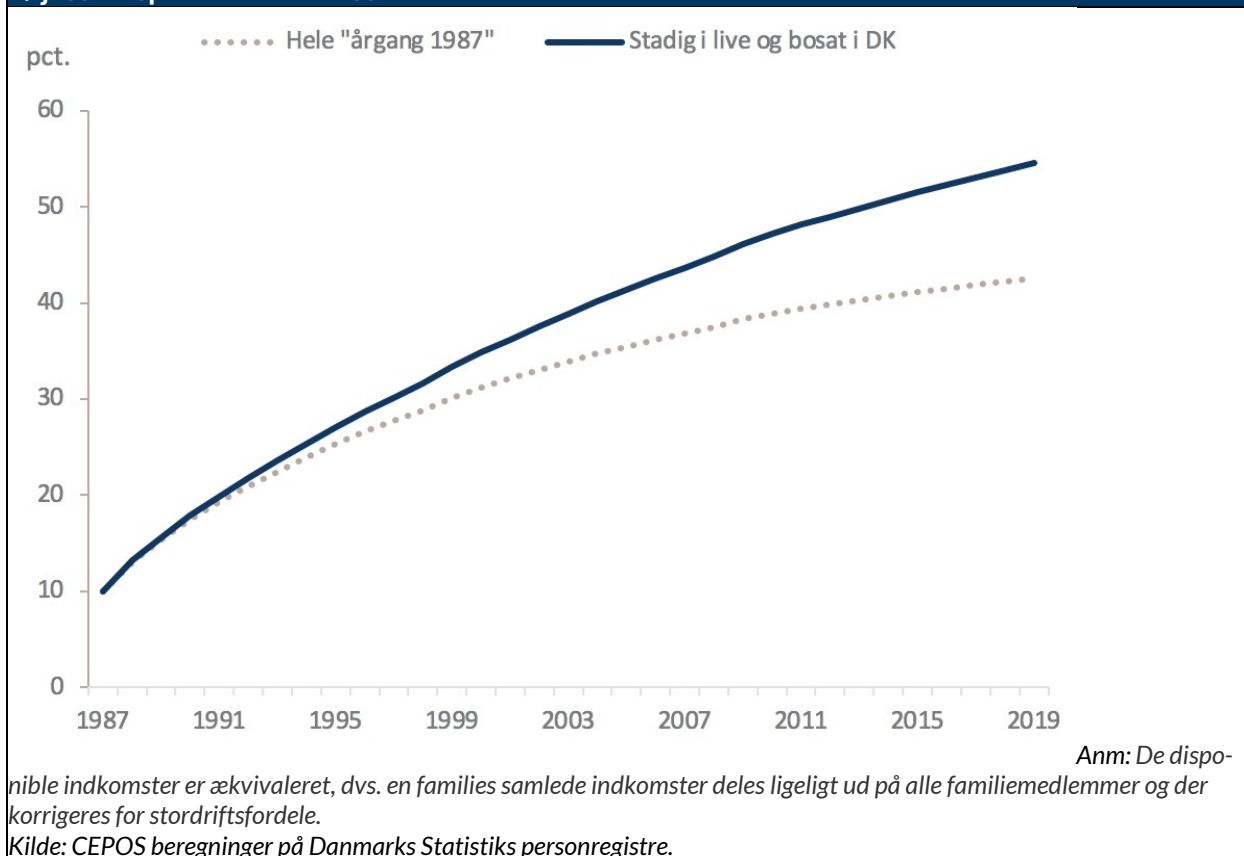

Figuren viser, at 25 procent forlader gruppen allerede efter et år. Efter tre år har kun omkring 56 pct. været i gruppen alle tre år, og efter fem år har kun 43 procent været i gruppen alle årene, mens yderligere 13 procent er vendt tilbage til gruppen efter et eller flere års fravær. Det ville have været relevant at undersøge, hvor stor en andel af befolkningen, som på et eller andet tidspunkt i livet kommer til at opleve at være blandt de mest vellønnede. Men eftersom 1987 er det første år, for hvilket vi har konsistente data, foreligger der ikke en periode med data, som er lang nok til en egentlig beregning på basis af faktiske livstidsindkomster. Derfor foretager vi i stedet en beregning, hvor vi følger de personer, som var i live i 1987 og hvor vi akkumulerer andelen som i mindst 1 år er blandt de 10 pct. med de højeste indkomster. Denne beregning kan virke som en illustration af, hvor mange borgere, som på et tidspunkt i livet er blandt top 10 pct. med hensyn til indkomst.

Resultaterne fremgår af figur 5

Figur 5. Akkumuleret andel af 1987-befolkningen som i mindst 1 år er blandt de 10 pct. med de højeste disponible indkomster

I startåret 1987 er det selvsagt nøjagtigt 10 procent, der har prøvet at være blandt de 10 procent mest vellønnede i et eller flere år. Året efter (1988) er det 13 pct., som var i top 10 pct. i enten 1987 eller 1988. Allerede efter tre år er andelen steget til 15 procent. Herefter opnås forskellige resultater afhængigt af, hvordan man opgør det. Tager man udgangspunkt i dem, der stadig er i live og bosat i Danmark (den øverste/blå kurve), stiger andelen, der i et eller flere år har prøvet at være blandt de 10 procent mest vellønnede, til 55 procent af befolkningen i 2019. Tager man i stedet udgangspunkt i hele 1987-befolkningen (den nederste/grå kurve), er andelen, som i 2019 har prøvet at være blandt de mest vellønnede, 43 procent.

Der er argumenter for og imod begge opgørelsesmetoder. Den blå kurve tenderer mod at overvurdere andelen i de seneste år. Det skyldes, at der er en overrepræsentation af personer med relativt lave indkomster blandt de døde og udvandrede, som udelades af beregningerne. Omvendt undervurderer den blå kurve andelen, fordi en del af personerne i startåret allerede har været i top 10 pct. (før 1987), men er uden udsigter til at komme det igen. Det kan f.eks. være personer, som i 1987 er gået på pension. Den korrekte andel af befolkningen, som efter de 32 år (fra 1987 til 2019) har prøvet at være blandt top 10 pct., er derfor nok et sted imellem de to kurver, altså mellem 42 og 54 procent. Over et helt livsforløb vil andelen være højere.

Resultaternes robusthed

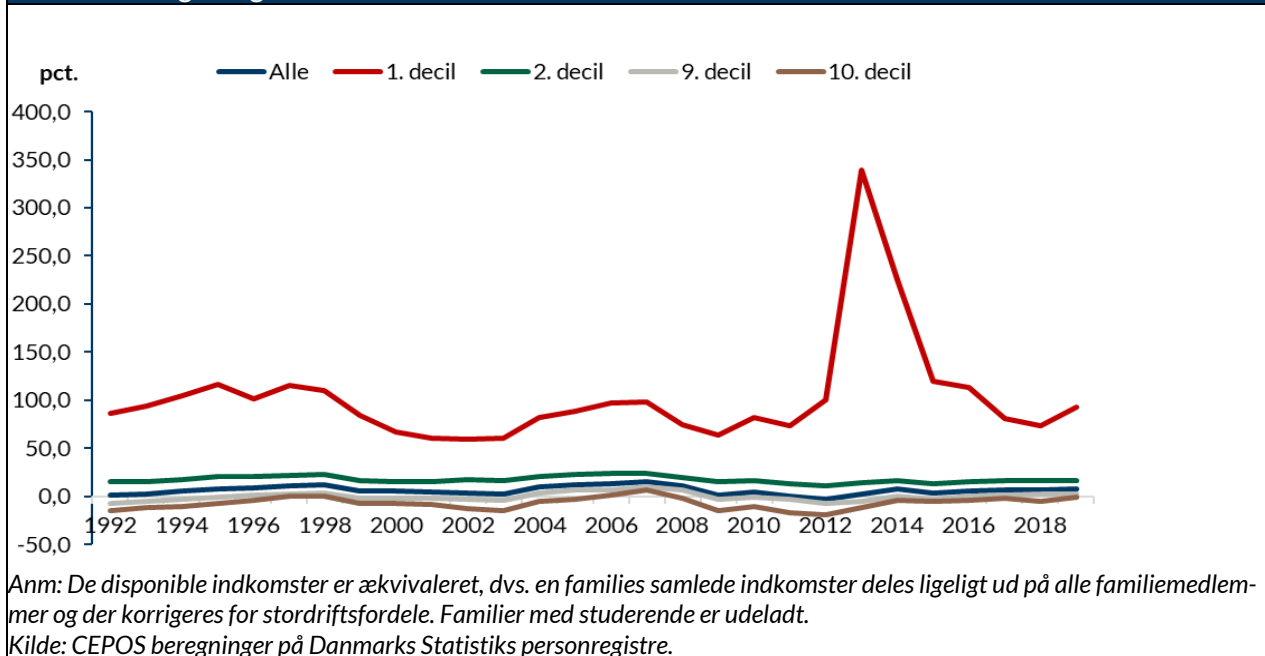
Resten af denne analyse tester robustheden af den centrale pointe om, at personer med lave indkomster kan forvente de største vækstrater. Det fremgår, at resultatet er meget robust.

Resultatet er på ingen måde afhængig af valg af begyndelses- eller slutår. Uanset hvilken periode man ser på i nyere dansk økonomisk historie, er det altid sådan, at de personer, som har den laveste indkomst i udgangsåret, efterfølgende har de højeste vækstrater.

Figur 6 viser den gennemsnitlige årlige vækst i den disponible indkomst for personer, som i begyndelsesåret befandt sig i en given indkomstdecil³, målt i løbende 5-års perioder. Med andre ord: Når værdien for den første decil (den røde kurve) i 2019 udgør 93 pct., er det et udtryk for, at den tiendedel af befolkningen, som fem år forinden (2013) havde den laveste indkomst, i de efterfølgende fem år i gennemsnit har haft en indkomstfremgang på 93 pct, altså tæt på en fordobling. Tilsvarende ses, at den 10. decil, altså de 10 procent med de største indkomster i 2013, i 2019 har haft en indkomstfremgang på -1 procent om året siden 2013, altså et lille fald i indkomst.

³ For overskuelighedens skyld har vi kun medtaget 4 deciler, de to med de laveste indkomster (1. og 2. decil) og de to deciler med de højeste indkomster (9. og 10. decil).

Figur 6. Gennemsnitlig vækst i løbende 5-års perioder i disponibel indkomst for personer, som 5 år før befandt sig i en given indkomstdecil

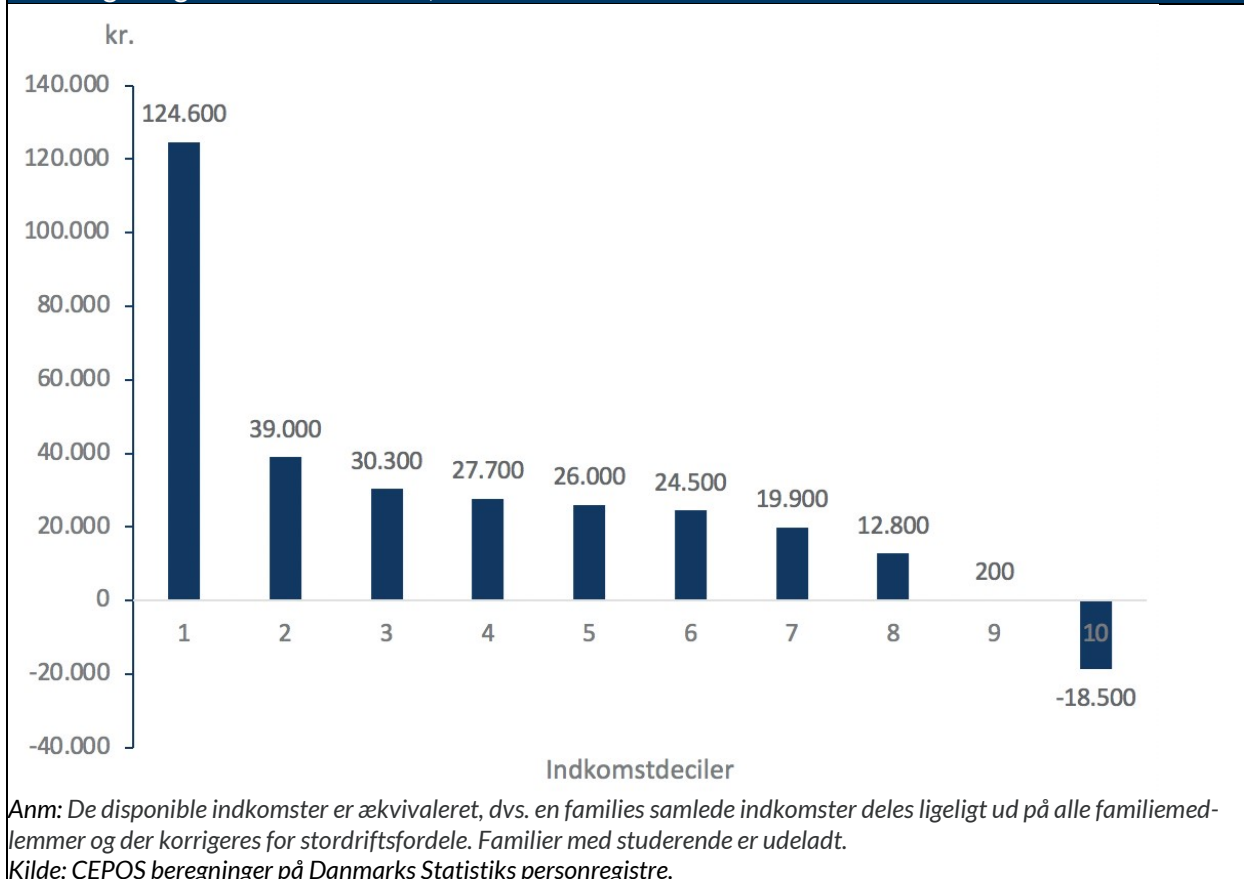
Kurverne skærer ikke hinanden. Uanset startår er rækkefølgen altid den samme: Personer i 1. decil har den højeste gennemsnitlige vækstrate, efterfulgt af 2. decil med den næsthøjeste vækstrate. Herefter kommer 9. decil og til sidst 10. decil.

I figuren er de midterste 6 deciler udeladt af hensyn til overskueligheden. Men hvis vi havde vist dem, ville de følge samme systematik. Jo lavere indkomst, desto højere vækst.

Der er desuden ingen tegn på, at indkomstvæksten for personer med lave indkomster er faldet væsentligt over tid – om overhovedet, og i hvert fald ikke de seneste 20 år. Den første decil fluktuere kraftigt, især som følge af finanskrisen.

Tendensen til, at de lavindkomstp personer har de højeste vækstrater, er så stærk, at man får samme billede, selv hvis man måler fremgangen i absolutte termer, altså i kroner jf. figur 7, som viser hvor meget den disponible indkomst i gennemsnit er steget med for de forskellige indkomstdeciler i faste priser siden 2010.

Figur 7. Gennemsnitlig realvækst i disponibel indkomst 2010-2019 for personer, som i 2010 be-
fandt sig i en given indkomstdecil, 2020-niveau

Siden 2010 har de 10 pct. fattigste haft en real stigning i deres disponible indkomst på 124.600 kr., hvilket er mere end 3 gange så meget som 2. decil, der er den gruppe som står til den næsthø-
jeste vækst.

Også her har en række opørelser givet det modsatte indtryk ved misvisende ikke at følge de samme personer over tid. For eksempel skrev Lizette Risgaard, formand for FH i en kronik i Jyl-
lands-Posten i december 2018: ”Mens de rigeste 10 pct. af befolkningen i gennemsnit har fået
65.000 kr. mere mellem hænderne om året siden 2010, så er det tilsvarende beløb for de 40 pct.
fattigste blot 3.000 kr.”

FH-formanden giver læseren det indtryk, at de 40 pct. *fattigste* i 2010 kun har haft en indkomst-
fremgang på 3.000 kr. om året i gennemsnit. Man foranlediges altså til at tro, at FH har lavet en
beregning, hvor man har fulgt henholdsvis de 40 pct. med lavest indkomst og de 10 pct. med hø-
jest indkomst i 2010, og set på, hvordan deres indkomst i gennemsnit har udviklet sig frem til i
dag.

Men det er ikke, hvad FH havde gjort. I stedet havde de sammenlignet den gennemsnitlige ind-
komst for de 40 pct., som i 2010 havde den laveste indkomst, med de 40 pct. med lavest indkomst

i 2017. Som vi har set, er det misvisende, eftersom det i høj grad er nogle andre personer, der udgør de 40 procent fattigste i 2017. Samme indvending gælder den påståede indkomstfremgang for de 10 pct. rigeste. FH's tal siger altså intet om, hvordan det rent faktisk er gået dem, der havde henholdsvis lav og høj indkomst i 2010.

Gør man dét, som Risgaard giver indtryk af, at FH havde gjort – nemlig følger konkrete mennesker over tid - så får man et ganske andet resultat end det, FH når frem til.

De 40 pct. med lavest indkomst i 2010 har i gennemsnit haft en indkomstfremgang på 41.900 kr. frem til 2017, mens de 10 pct. med højest indkomst har haft en indkomstnedgang på 27.800 kr. En ofte hørt indvending i forhold til den store mobilitet ud af toppen af indkomstfordelingen er, at det skyldes, at indkomsten ofte topper tæt på pensionsalderen og at mobiliteten blot afspejler at de højtlønnede trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet.

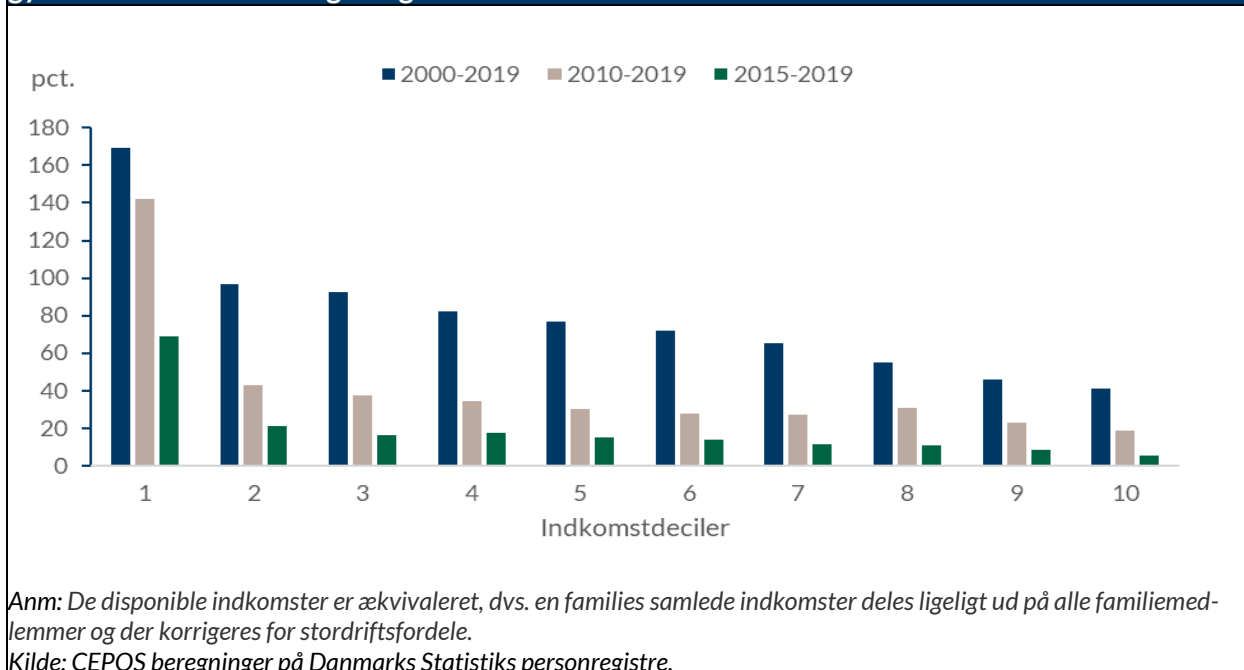
Ligeledes indvendes det, at mobiliteten ud af bunden er drevet af de studerende, som har lave indkomster, mens de studerer, men kan se frem til relativt høje indkomster, når de er færdige med studiet. Denne indvending ikke korrekt. Alle beregninger i dette papir er vist uden studerende. En anden gruppe, hvis indkomster kan ændres meget fra år til år, er de selvstændige. I Figur 9 vises, at resultaterne også holder når man ser bort fra selvstændige og udelukkende ser på fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere.

En del af forklaringen på den negative sammenhæng mellem indkomst og vækst skyldes simple demografiske forhold. Præcis det samme gør sig imidlertid gældende for de traditionelle statistiske fordelingsanalyser. Her skyldes den målte ulighed i høj grad, at individer befinder sig på forskellige stadier i livet. Ud fra CEPOS livsindkomstmodel har vi estimeret, at ca. 40 pct. af uligheden i indkomst i samfundet forsvinder, hvis man ser på livsindkomster frem for indkomsten i et enkelt år. Dette resultat er bekræftet af lignende analyser fra Finansministeriet⁴.

For det andet holder det overordnede resultat, selv når man renser for disse systematiske bevægelser gennem livet, hvilket figur 8 nedenfor illustrerer. Tallene inkluderer udelukkende personer som er født i 1967 (51-52 år gamle i 2019) og beregner deres samlede realvækst for de seneste 5, 10 og 20 år. Da alle personer i analysen er lige gamle, er der således ingen livscyklus-effekter.

⁴ Se f.eks. Finansministeriets publikation "Fordeling og Incitament 2018," side 69.

Figur 8. Samlet realvækst i procent i disponible indkomster for personer født i 1967, som i begyndelsesåret befandt sig i en given indkomstdecil

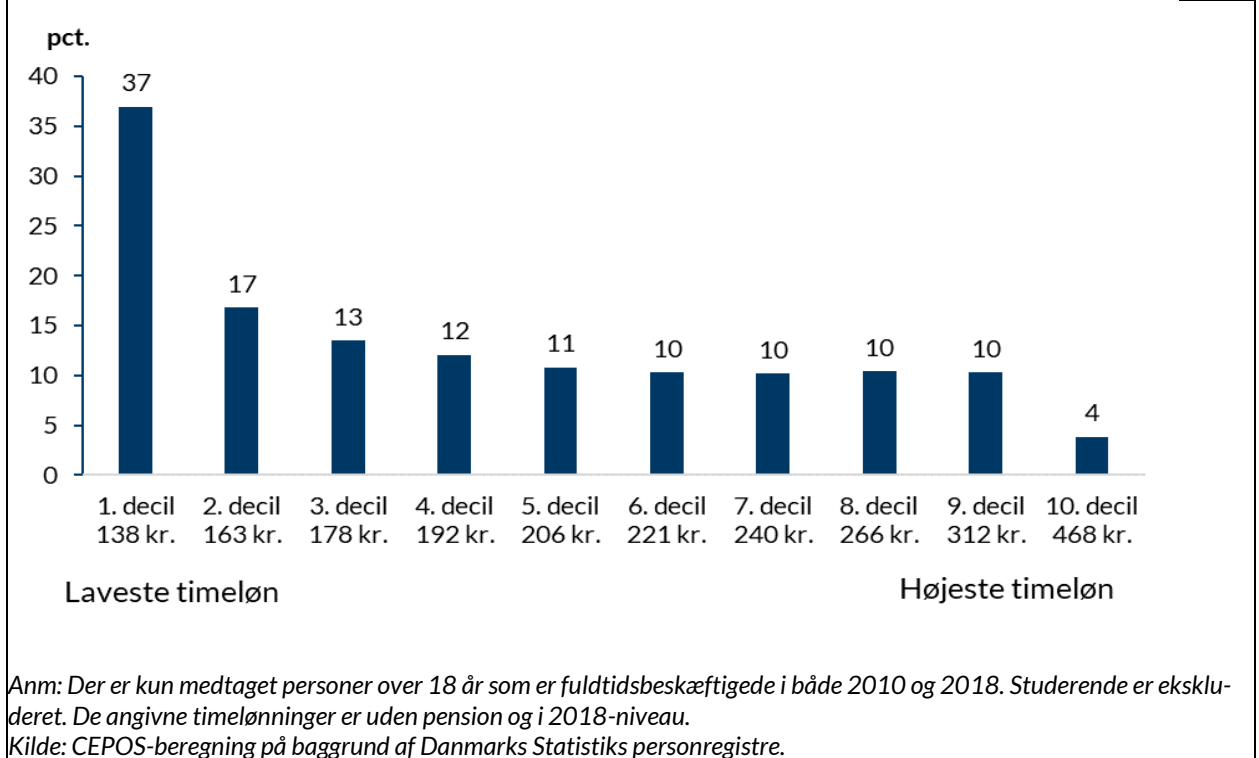
For alle tre perioder genfinder vi det samme mønster. Jo lavere indkomsten er i udgangspunktet, desto højere er den gennemsnitlige vækstrate i de efterfølgende år.

En del af forklaringen er, at der i de lavere indkomstdeciler er relativt mange personer, som midlertidigt står uden job. Når de i de efterfølgende år kommer tilbage på arbejdsmarkedet, vil de opleve en relativ stor vækst i indkomsten.

Omvendt vil personer højt oppe i indkomstfordelingen, som mister jobbet, typisk opleve en stor indkomsttilbagegang.

Den store mobilitet kan dog ikke kun tillægges bevægelser ind- og ud af arbejdsmarkedet. Der er ligeledes en tendens til, at personer med relativt lave lønninger oplever større stigninger i deres løn end personer med højere lønninger, jf. nedenstående figur som kun ser på personer som er fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i både start- og slutår.

Figur 9. Samlet gennemsnitlige stigning i den reale timeløn 2010-2018, for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere som i 2010 befandt sig i en given indkomstdecil

Den tiendedel af de fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med den laveste beregnede timeløn i 2010 (138 kr. pr. time – 2018-niveau) oplevede frem mod 2018 en fremgang på 37 pct., mens top 10 pct. kun havde en lønfremgang på 4 pct.

Imellem de to ekstremer (1. og 10. decil) ser vi samme mønster – størst fremgang i 2. decil (17 pct.), hvorefter lønstigningen gradvist falder til 10 pct. for 9. decil.

Den store mobilitet ud af bunden af indkomstfordelingen er ikke primært et resultat af velfærdsstatens ydelser. Velstandsfremgangen for lavindkomstgruppen er typisk et udtryk for, at der er en bevægelse væk fra overførselsindkomst over mod markedsindkomst.

Ser man isoleret på markedsindkomst (dvs. løn, indkomst fra selvstændig virksomhed, aktie- og anden formueindkomst men ikke offentlige overførsler) finder man samme mønster som for disponibel indkomst. Dem med lav markedsindkomst har de største vækstrater i markedsindkomst.

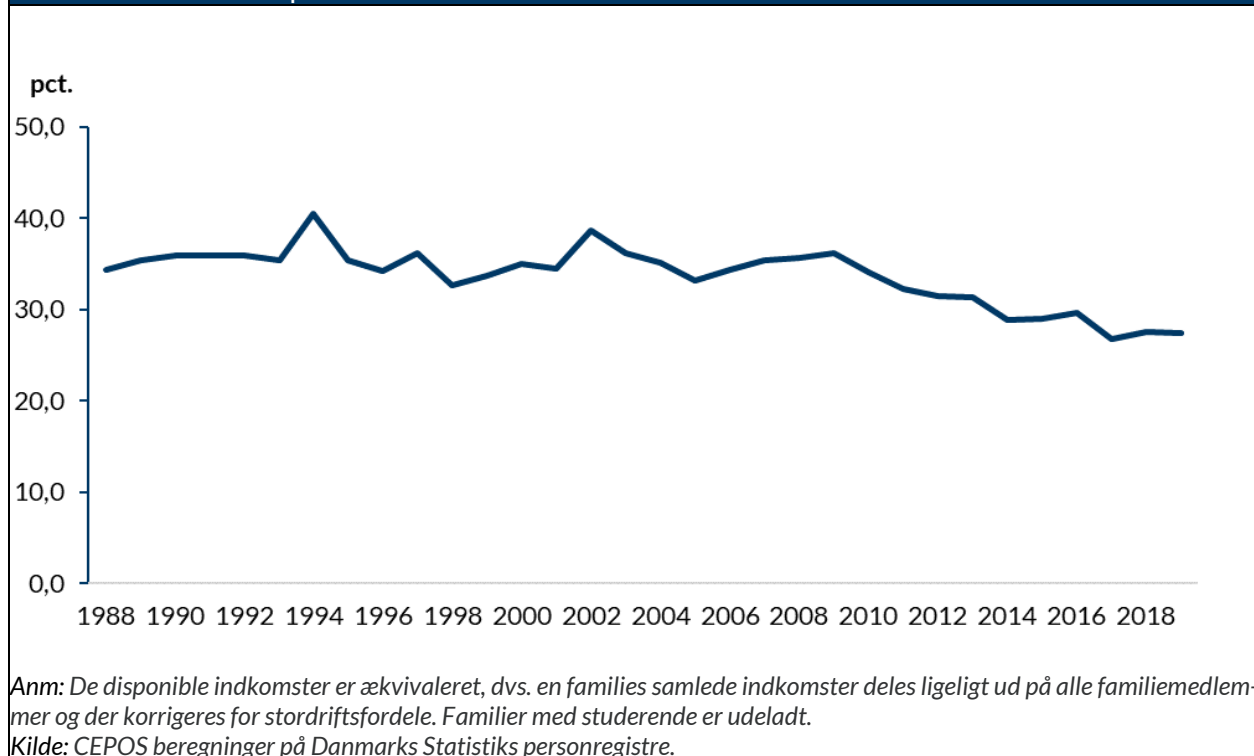
Figur 10. Samlet realvækst i procent i markedsindkomst for 25-59-årige personer, som i begyndelsesåret befandt sig i en given indkomstdecil

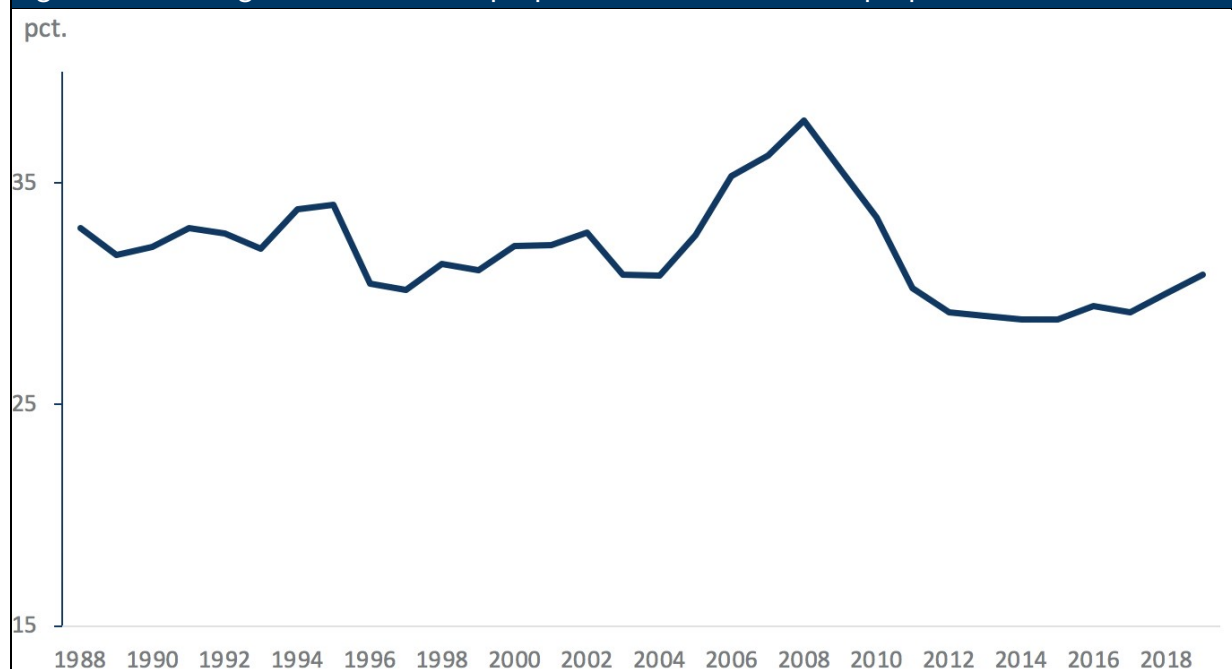
Målt som andelen, der forlader bund 10 pct. i et givet år, lå mobiliteten på et nogenlunde konstant niveau frem til 2008. Efter finanskrisen har der dog været en faldende tendens, jf. figur 11.

Figur 11. Udvikling i ulighed og mobilitet ud af bund 10 pct. målt på disponibel indkomst. Andel som forlader bund 10 pct. året efter

De senere år har der været stor fokus på top 1 pct. som en gruppe, der skulle være stukket af fra resten af samfundet. Målt på mobiliteten ud af top 1 pct. er dette ikke tilfældet. Niveaueet for mobiliteten på nogenlunde samme niveau som i midt 90'erne, med en stigende tendens de senere år.

Figur 12. Udvikling i mobilitet ud af top 1 pct. Andel som forlader top 1 pct. året efter

Anm: De disponible indkomster er ækvivaleret, dvs. en families samlede indkomster deles ligeligt ud på alle familiemedlemmer og der korrigeres for stordriftsfordele. Familier med studerende er udeladt.

Kilde: CEPOS beregninger på Danmarks Statistiks personregistre.

KONKLUSION

Traditionelt ser man på udviklingen i indkomstfordelingen over tid ved at følge udviklingen for indkomstdecil. Det kan være nyttigt i nogle sammenhænge, men det kan ikke bruges til at sige ret meget om indkomstudviklingen for borgerne i samfundet. Hvis man vil forstå, hvordan det går rigtige mennesker af kød og blod, må man følge disse konkrete personer over tid.

Følger man konkrete personer over tid, tegner der sig det billede, at dem, der i udgangspunktet havde den laveste indkomst, efterfølgende får den største indkomstfremgang. Resultaterne er meget robuste, herunder over tid. Velstandsfremgang er altså i høj grad inkluderende. Den kommer brede samfundsgrupper til gavn.

Årsagen er indkomstmobilitet: at folk flytter sig fra én indkomstdecil til en anden. Indkomstmobilitet skyldes ikke i nævneværdig grad velfærdsstatens overførselsindkomster. Den høje mobilitet ud af lav indkomst finder typisk sted, når personer bevæger sig fra overførsler til lønindkomst. Hvis man ser bort fra overførsler og kun observerer markedsindkomst, ser man den højeste indkomstfremgang for personer, som i udgangspunktet havde lav markedsindkomst.

Dét at komme i beskæftigelse og dét at stige i løn sikrer indkomstmobiliteten. Derfor er en god kilde til at gøre væksten endnu mere inkluderende at øge incitamentet til og mulighederne for selvforsørgelse.

ANBEFALINGER

I hvor høj grad væksten i samfundet kommer alle samfundsgrupper til gavn er afgørende for spørgsmålet om, hvordan man bedst forbedrer levevilkårene for den brede befolkning. Hvis væksten i ringe grad kommer brede samfundsgrupper til gavn, kan det umiddelbart tale for, at politikerne via skatter og overførselsindkomster øger omfordelingen fra høj til lav indkomst. Hvis væksten i høj grad kommer brede samfundsgrupper til gavn, taler det for, at politikernes primære fokus bør være at sikre en samfundsindretning, der fremmer velstandsskabelse. Der er i et væsentligt omfang et modsætningsforhold mellem de to strategier. Højere skatter og overførselsindkomster reducerer velstandsskabelsen. Øget omfordeling giver lavere vækst og dermed mindre at omfordele.

Historisk og på langt sigt er der ingen tvivl om, at velstandsfremgang er markant vigtigere end omfordeling til at fremme levevilkårene, også for dem med de lave indkomster. De fattigste 40 procent af danskerne har for eksempel en markant højere levestandard i dag, end for 100 år siden. Men øget omfordeling som følge af velfærdsstaten kan højst forklare en tiendedel af deres indkomstfremgang. Over halvdelen af den skyldes den økonomiske vækst direkte, mens resten skyldes, at væksten har øget velstanden generelt og dermed øget det, der er at omfordele af.⁵ Dette notat viser, at også indenfor en tidshorisont på et årti er vækst en god kilde til velstandsfremgang for alle samfundsgrupper.

Selvom indkomstmobiliteten er høj, er det værd at fokusere på, hvordan den kan blive højere. Det er især vigtigt at øge mobiliteten ud af lav indkomst.

Nedenfor gives nogle eksempler på politikker, som kan opnå dette.

Lavere selskabsskat og kapitalbeskatning vil øge investeringerne og dermed lønningerne og jobskabelsen. Finansministeriet vurderer, at vækst-gevinsten fra lavere selskabsskat fordeler sig ligeledes på lønningerne, således at uligheden ikke stiger⁶. Generelt viser erfaringerne, at i perioder med høj jobskabelse, kommer flere på overførselsindkomst i beskæftigelse, herunder mange indvandrere, end i perioder med lav jobskabelse.

Politikker, der øger den geografiske mobilitet, vil ligeledes bidrage til at øge indkomstmobiliteten, eftersom personer, der flytter sig geografisk, ofte vil gøre det for at opnå højere indkomst i et job i en anden del af landet. Lønningerne er typisk højere i de store byer. BNP per capita i København ligger ca. 40 procent over landsgennemsnittet. Bevægelsen mod de større byer, især København, hæmmes imidlertid af zonelovgivning og boligregulering, som kunstigt reducerer udbuddet af boliger i byerne. En liberalisering ville både kunne øge indkomstmobiliteten og den økonomiske vækst.

En styrkelse af konkurrencen på diverse markeder må forventes at øge mobiliteten ud af høj indkomst, eftersom det bliver vanskeligere at forblive på toppen, når det bliver lettere for nye aktører at etablere sig og vinde markedsandele. Det vil samtidig øge produktiviteten, lønnen og væksten og reducere priserne. Konkurrencen kan blandt andet øges ved at deregulere og ved at

⁵ Se CEPOS-notat "Uden økonomisk vækst ville lavindkomsternes vækst i levestandard gennem 100 år have været mindre end en tiendedel af den faktiske".

⁶ <https://www.ft.dk/samling/20201/almindel/sau/spm/140/svar/1727322/2303925.pdf>

fjerne handelsbarrierer, så øget import kan øge udbuddet af varer og presse priserne til gavn for især de laveste indkomster.

Inkluderende økonomisk vækst er god socialpolitik. Det afgørende er ikke, om væksten kommer alle borgere helt ligeligt til gavn på kort sigt, men om samfundet er dynamisk og dermed tillader borgerne at komme frem i tilværelsen og opnå indkomstfremgang på lidt længere sigt.

APPENDIKS 1. DATA OG INDKOMSTDEFINITIONER.

Det gennemgående indkomstbegreb i den foreliggende analyse er disponibel indkomst. Disponibel indkomst er defineret som al indkomst inkl. offentlige overførsler og lejeværdi af egen bolig fratrukket indkomstskatter og pensionsindbetalinger.

Ved opgørelsen af de disponible indkomster benyttes de såkaldte ækvivalerede disponible indkomster, som tager højde for stordriftsfordelene ved at være flere i familien. Et ægtepar behøver ikke at have en indkomst, der er dobbelt så stor som en enlig, for at have den samme levestandard. Det skyldes, at der er stordriftsfordele ved at bo flere i samme husholdning (to personer behøver fx ikke to køleskabe, men kan deles om et). Den ækvivalerede indkomst er altså et mål for, hvor meget der er til rådighed for hver enkelt person i familien, når der tages højde for stordriftsfordele.

Den ækvivalerede disponible indkomst for hvert familiemedlem er derfor defineret som familiens samlede disponible indkomst divideret med (antal personer i familien)^{0,6}. Det er standard at ækvivalere indkomsterne på denne måde i danske fordelingsanalyser.

Boks A1. giver flere detaljer omkring indkomst, population og familiedefinitioner.

Boks A1. Metodevalg ved anvendelse af Danmarks Statistiks personregistre

Indkomstdefinition:

Analyserne i denne publikation benytter Danmarks Statistiks nyeste (2013) definition af disponibel indkomst med tre ændringer:

1. Den imputerede lejeværdi af egen bolig beregnes som 4 pct. af ejendomsvurderingen, hvor Danmarks Statistik anvender en sats, der svinger over tid. Finansministeriet anvender også en fast afkastsats på 4 pct.
2. Private pensionsindbetalinger er fratrukket den disponible indkomst. Dermed behandles private pensionsindbetalinger på samme måde som indbetalinger til arbejdsmarkedspensioner. Denne metode anvendes også af Finansministeriet.
3. Personer, som har opholdt sig i landet i mindre end 365 dage, får skaleret deres indkomster op til helårsniveau.

Population:

Følgende personer og deres familier er udeladt:

1. Udeboende børn under 18 år
2. Personer der ikke er skattepligtige
3. Personer som ikke er slutlignet
4. Personer som har opholdt sig mindre end 90 dage i landet
5. Personer med en ækvivaleret disponibel indkomst på 0 kr. (ekskl. grøn check)

Denne population følger overordnet set Finansministeriets opgørelse af populationen.

Familiebegreb:

Særligt i forbindelse med ækvivalering af de disponible indkomster har det betydning, hvordan man definerer en familie. I denne publikation har vi benyttet Danmarks Statistiks E-familiebegreb, som også anvendes af Danmarks Statistik og Finansministeriet. I dette familiebegreb består en familie af en enlig eller et par med eller uden børn. Hjemmeboende børn over 25 år tæller dog ikke med i forældrenes familie, men som en selvstændig familie.

Ækvivalering:

Ved beregning af stordriftsfordele har vi Finansministeriets ækvivaleringsfaktor: (Antal personer i familie)^{0,6}. Se boks A2 for en forklaring af ækvivalering og stordriftsfordele.

Boks A2. Stordriftsfordele i familier: Fra faktiske til ækvivalerede indkomster

Ved opgørelsen af de disponible indkomster benyttes de såkaldte ækvivalerede disponible indkomster, som tager højde for stordriftsfordelene ved at være flere i familien.

Et ægtepar behøver ikke at have en indkomst, der er dobbelt så stor som en enlig, for at have den samme levestandard. Det skyldes, at der er stordriftsfordele ved at bo flere i samme husholdning (to personer behøver fx ikke to køleskabe, men kan deles om et). Den ækvivalerede indkomst er altså et mål for, hvor meget der er til rådighed for hver enkelt person i familien, når der tages højde for stordriftsfordele.

Sammenhængen mellem udgiftsbehovet og antallet af familiemedlemmer kan approksimeres ved et såkaldt ækvivalensmål. Finansministeriet og denne analyse anvender et ækvivalensmål givet ved (antal personer i familien)^{0,6}.

Hvis en enlig uden børn har en disponibel indkomst efter skat på fx 300.000 kr., skal en familie med 2 medlemmer have en disponibel indkomst efter skat på $300.000 \cdot 2^{0,6} = 454.700$ kr. for at opnå den samme levestandard, jf. tabel A1.1.

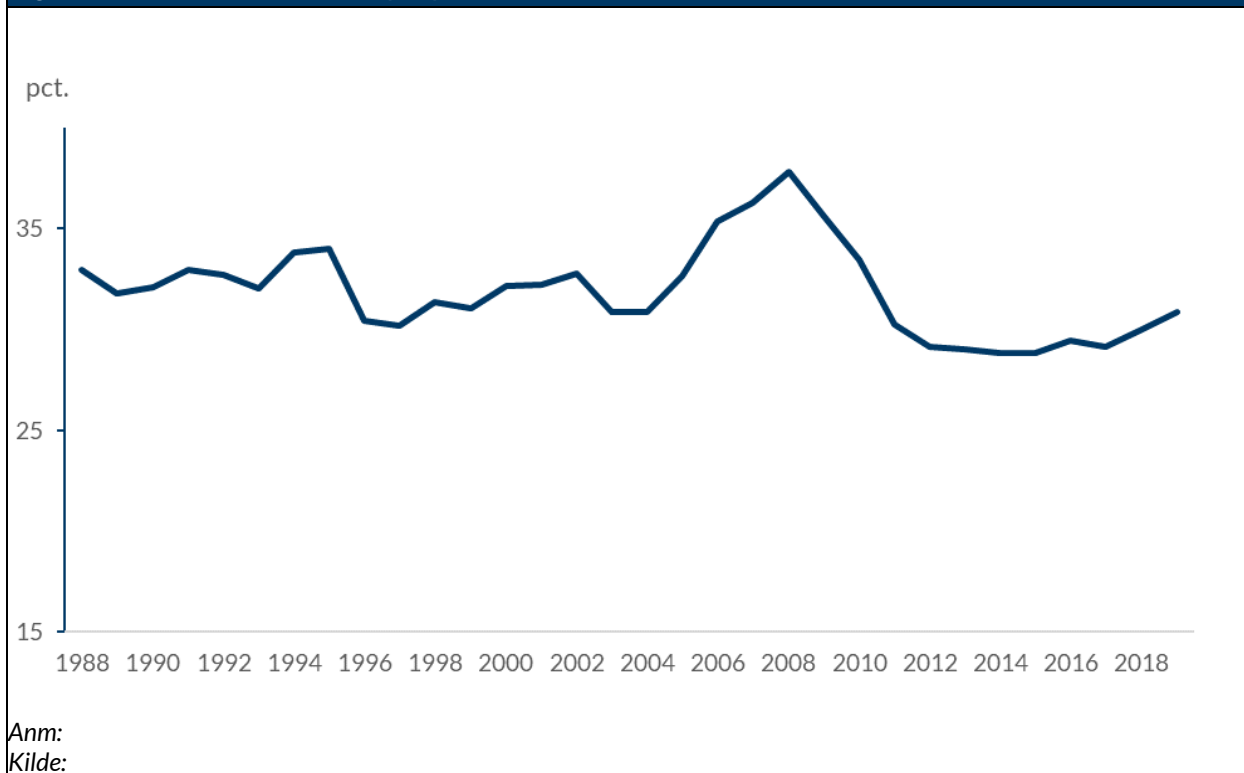
Den ækvivalerede disponible indkomst for hvert familiemedlem er derfor defineret som familiens samlede disponible indkomst divideret med (antal personer i familien)^{0,6}, jf. tabel A1.1

Tabel A1. Ækvivaleret og faktisk disponibel indkomst

Antal børn	Enlig			Par		
	0	1	2	0	1	2
Faktisk disponibel indkomst	300.000	300.000	300.000	600.000	600.000	600.000
Ækvivaleret disponibel indkomst	300.000	197.900	155.200	395.900	310.400	261.200

Figur 2. Andel som forlader top 1 pct.

Denne analyse er en del af "Projekt 3 %." Projektet har til formål at identificere reformer, der kan hæve den økonomiske vækst i Danmark til 3 pct. årligt de næste ti år. Projektet er støttet af Kraks Fond og af Novo Nordisk Fonden. Bevillingsnummer: NNF20SA0066299.